

«Επιτήδειος ουδέτερος»: η τουρκική πολιτική στον πόλεμο

Γράφει ο Θεοφάνης Μαλκίδης

Το βιβλίο του ιστορικού και δημοσιογράφου Frank Weber «The Elusive Neutral» («Επιτήδειος ουδέτερος») αποτέλεσε στη δεκαετία του 1970 μία αποκάλυψη, για όσους στις ΗΠΑ και στη συνέχεια στον Ελληνισμό, ασχολήθηκαν με τη στάση της Τουρκίας κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και γενικώς σε όλες τις πολεμικές συγκρούσεις.

Ο Weber σημειώνει ότι *«αν και η Τουρκία δεν πολέμησε ποτέ, οι Τούρκοι διπλωμάτες ανέπτυξαν έντονη παρασκηνιακή δραστηριότητα. Πέτυχαν να διατηρήσουν την χώρα τους ανέπαφη και (...) ζημίωσαν τις πολεμικές προσπάθειες τόσο των Συμμάχων όσο και του Άξονα. Πριν τον πόλεμο, οι Τούρκοι συμμάχησαν με την Βρετανία και την Γαλλία, μόνο όμως αφού η Γερμανία είχε αρνηθεί να διαπραγματευθεί μαζί τους. Αργότερα, όταν ο πόλεμος απλώθηκε στην Μέση Ανατολή, η Ναζιστική κυβέρνηση άλλαξε γνώμη αλλά ήδη το αντίτιμο της τουρκικής υποστηρίξεως είχε αυξηθεί»*. **Οι ταυτόχρονες αυτές συζητήσεις με τις εμπόλεμες πλευρές είχαν πάντοτε την ίδια κατάληξη: τι θα έπαιρνε η Τουρκία σε περίπτωση που θα στήριζε, είτε τους Συμμάχους είτε τον Άξονα, με το «μενού» να περιλαμβάνει πάντοτε τον Ελληνισμό, δηλαδή Αιγαίο, Δωδεκάνησα, Κύπρο, Θράκη, ακόμη και τη Θεσσαλονίκη!**

Η στρατηγική αυτή δεν ήταν απλώς μια παθητική αποχή από τον πόλεμο, αλλά ένας εξαιρετικά περίπλοκος ελιγμός επιβίωσης και κέρδους. Η Τουρκία υπέγραψε σύμφωνο αμοιβαίας βοήθειας με τη Βρετανία και τη Γαλλία (1939), αλλά λίγες μέρες πριν την εισβολή του Χίτλερ στην ΕΣΣΔ, υπέγραψε σύμφωνο φιλίας και μη επίθεσης με τη Ναζιστική Γερμανία (1941). Εκμεταλλεύτηκε τον έλεγχο των Στενών των Δαρδανελίων και υποσχόταν πρόσβαση και στις δύο πλευρές, ενώ στην πραγματικότητα τα κρατούσε κλειστά για τα πολεμικά πλοία, επικαλούμενη τη Σύμβαση του Μοντρέ. Πουλούσε στρατηγικής σημασίας πρώτες ύλες, όπως το χρώμιο (απαραίτητο για την κατασκευή όπλων), τόσο στους Συμμάχους όσο και στον Άξονα, παίζοντας το (επικερδές) παιχνίδι της προσφοράς και της ζήτησης.

Στις διασκέψεις στην Καζαμπλάνκα και στο Κάιρο, οι Σύμμαχοι πίεζαν αφόρητα τον Ινονού να μπει στον πόλεμο και η απάντησή του ήταν πως *«θέλουμε να βοηθήσουμε, αλλά ο στρατός μας δεν είναι έτοιμος. Στείλτε μας περισσότερα όπλα και εφόδια»*. Μόλις έπαιρνε τη βοήθεια, ζητούσε και άλλη, καθυστερώντας την εμπλοκή της Τουρκίας μέχρι το Φεβρουάριο του 1945, όταν λίγες εβδομάδες πριν τη λήξη της παγκόσμιας σύρραξης, κήρυξε τον πόλεμο στη Ναζιστική Γερμανία, εξασφαλίζοντας μια θέση στον νεοσύστατο ΟΗΕ και λίγο αργότερα στο NATO.....

Στη ρωσοουκρανική σύρραξη

Η στάση της Τουρκίας στον πόλεμο της Ουκρανίας ήταν άλλη μία επιβεβαίωση της πολιτικής του επιτήδειου ουδέτερου. Η ταυτόχρονη διατήρηση σχέσεων με Μόσχα και Κίεβο, η ανάδειξή της ως διαμεσολαβητή, η μη συμμετοχή στις κυρώσεις, είναι μερικά από τα σημεία που εφαρμόζει η Άγκυρα μετά το 2022. **Ο καιροσκοπισμός και ο τακτικισμός, η κουτοπόνηρη διπλωματία, το «θα δούμε», το «ίσως», το «μπορεί», σε πλήρη εφαρμογή, με μόνο στόχο και σκοπό, την αποκόμιση κερδών,** προσπαθώντας να είναι απαραίτητη και στις δύο πλευρές, με έναν τρόπο που προκαλεί εκνευρισμό σε όλους, στη Δύση, στο Κίεβο, στη Μόσχα, χωρίς όμως καμία απολύτως επίπτωση.

Πούλησε τα οπλισμένα drones Bayraktar στην Ουκρανία από την αρχή του πολέμου, έκλεισε τα Στενά για τα ρωσικά πολεμικά πλοία (εφαρμόζοντας υποτίθεται το διεθνές δίκαιο), δήλωσε ότι η Κριμαία ανήκει στην Ουκρανία, παριστάνοντας και τον προστάτη των Τατάρων, ενώ ταυτόχρονα είναι η μόνη χώρα του NATO που δεν επέβαλε οικονομικές κυρώσεις στη Ρωσία, συνεχίζει την κατασκευή του πυρηνικού σταθμού στο Άκκουγιου και τη αγορά ρωσικού φυσικού αερίου και άνοιξε τις πόρτες της σε ρωσικά κεφάλαια και σε εκατομμύρια Ρώσους τουρίστες.

Εμφανίζεται ως «ειρηνοποιός» («Συμφωνία για τα Σιηρά») και χρησιμοποιεί τη θέση της για να πάρει ανταλλάγματα, όπως συνέβη με την ένταξη της Σουηδίας και της Φινλανδίας στο NATO. Πλήρη παράνοια η οποία γίνεται ανεκτή από όλους !

Το τελευταίο (;) κρούσμα

Στη σύγκρουση μεταξύ ΗΠΑ-Ισραήλ και Ιράν η Τουρκία επιβεβαιώνει ξανά τον τίτλο του **«επιτήδειου ουδέτερου»**, ακολουθώντας μια στρατηγική που αναφέρθηκε παραπάνω, σ' αυτήν δηλαδή που υλοποίησε ο Ισμέτ Ινονού στη δεκαετία του 1940.

Ο Ερντογάν καταδίκασε τις επιθέσεις των ΗΠΑ- Ισραήλ ως «παράνομες» και «παραβίαση του διεθνούς δικαίου», εκφράζοντας συμπαραστάση στον ιρανικό λαό. **Ειδικά η δήλωσή του μετά το θάνατο του Χαμενέι μπορεί να διεκδικήσει, με μεγάλη προσδοκία κατάκτησης, το βραβείο σε ταινία μελό.....**

Παρόλο που είναι μέλος του NATO, η Τουρκία αρνήθηκε τη χρήση του εναέριου χώρου της και των βάσεων της (Ιντσιρλίκ) για επιχειρήσεις κατά του Ιράν, θέλοντας να αποφύγει την άμεση στοχοποίηση από την Τεχεράνη.

Ταυτόχρονα, όλοι γνωρίζουν ότι η Τουρκία δεν είναι «φίλη» του Ιράν (είναι ιστορικοί ανταγωνιστές), αλλά την τρομάζει η πλήρης κατάρρευση του ιρανικού καθεστώτος, αφού ένα κενό εξουσίας στο Ιράν θα έχει άμεσες επιπτώσεις. Αφενός θα ενισχύσει τις κουρδικές οργανώσεις, ειδικά την PJAK που θεωρείται βραχίονας του PKK και αφετέρου θα γινόταν χώρος υποδοχής για εκατομμύρια πρόσφυγες από το Ιράν, αν και όπως συνέβη

με τους Σύρους πρόσφυγες η Τουρκία καρπώθηκε και το φτηνό εργατικό δυναμικό και τη βοήθεια από την Ευρωπαϊκή Ένωση....

Επιπλέον, όπως και στον πόλεμο στην Ουκρανία, η Άγκυρα αυτοπροβάλλεται ως ο μοναδικός μεσολαβητής. Προσπαθεί να κρατήσει ανοιχτούς διαύλους με την Ουάσιγκτον ενώ ταυτόχρονα συζητά με την Τεχεράνη, ελπίζοντας να κερδίσει οτιδήποτε: από εξοπλιστικά προγράμματα από τις ΗΠΑ μέχρι ενεργειακές διευκολύνσεις από την Ανατολή. **Έτσι και η παρούσα σύγκρουση αποτελεί επιβεβαίωση του ρόλου της Τουρκίας ως «επιτήδειου ουδέτερου», όχι ως τυχαία τουρκική στρατηγική, αλλά ως δομικό χαρακτηριστικό της τουρκικής κρατικής υπόστασης. Ως πυρήνας, ως DNA, ως θεμέλιο, ως μήτρα της τουρκικής πολιτικής αποκόμισης κερδών, ενώ το αίμα (άλλων) ρέει .....**

Η συνέντευξη του Θεοφάνη Μαλκίδη, για τον «επιτήδειο ουδέτερο», στο κεντρικό δελτίο ειδήσεων του τηλεοπτικού σταθμού Θράκη NET

<https://youtu.be/iRHqtARS4mU> (στο 33:50)